

Η Εκπαίδευση στην Τουρκοκρατία

Τον πρώτο καιρό της οθωμανικής κατάκτησης οι περισσότεροι μορφωμένοι Έλληνες κατέφυγαν στην Δύση. Ο σκλαβωμένος λαός έμεινε χωρίς δασκάλους και σχολεία.

Οι πρώτες απόπειρες εκπαίδευσης (για τα αγόρια, μια που τα κορίτσια δεν συνηθιζόταν να πηγαίνουν σχολείο) έγιναν από την Εκκλησία, αφού σε κάθε χωριό οι μοναδικοί σχεδόν που ήξεραν κάποια γράμματα ήταν οι ιερείς. Τα μαθήματα γίνονταν, όπως είναι λογικό, μέσα στους ναούς.

Από τα μέσα του 17ου αιώνα και μετά, άρχισαν να λειτουργούν αρκετά "κανονικά" σχολεία **μέσης και ανώτερης εκπαίδευσης**, όπως δείχνουν και οι κατάλογοι με τον αριθμό των ελληνικών σχολείων εκείνης της εποχής.

Μερικά από αυτά, μάλιστα, όπως η **Πατριαρχική Σχολή της Κωνσταντινούπολης** και η **Ευαγγελική Σχολή της Σμύρνης**, ήταν ιδιαίτέρως σημαντικά.

Οι μαθητές εκεί διδάσκονταν την αρχαία ελληνική γλώσσα και, αργότερα, φιλοσοφικά και επιστημονικά μαθήματα.

Από τις αρχές του 19ου αιώνα άρχισαν να εμφανίζονται τα **Νεωτερικά Σχολεία**, μέσα στα οποία κυκλοφορούσαν οι ιδέες του Διαφωτισμού.

Οι ιδέες αυτές, βέβαια, καθόλου δεν άρεσαν στους εκπροσώπους της Εκκλησίας. Πολλοί πατριάρχες και ιερωμένοι πολέμησαν τα νέα σχολεία, λέγοντας πως τα μαθηματικά και οι επιστήμες ήταν επικίνδυνα για την νεολαία και πως αρκούσε μόνον η διδασκαλία του Ευαγγελίου.

Τα πιο σημαντικά ελληνικά σχολεία λειτούργησαν στις πλούσιες παροικίες της Ιταλίας και στις ηγεμονίες της Μολδαβίας και της Βλαχίας. Η **Ακαδημία στο Ιάσιο**, που ιδρύθηκε το 1707, διακρίθηκε ως ένα από τα σπουδαιότερα σχολεία του ελληνισμού.

Σημαντικά ελληνικά σχολεία:

Εκτός από την **Πατριαρχική Σχολή** στην Κωνσταντινούπολη (το σημαντικότερο ελληνικό σχολείο στην Τουρκοκρατία) και την **Ευαγγελική Σχολή** στην Σμύρνη, λειτούργησαν πολλά σημαντικά σχολεία σε διάφορες πόλεις του οθωμανικού κράτους. Κάποια απ' αυτά είναι η **Αθωνιάδα Σχολή** στο Άγιο Όρος, η **Επιφάνειος Σχολή** στα Ιωάννινα, η **Σχολή της Μοσχόπολης** (στην σημερινή Ν.Α. Αλβανία), η **Σχολή της Χίου**, η **σχολή στις Μηλιές** του Πηλίου, κλπ.

Ο θρύλος του Κρυφού Σχολείου

Την πρώτη περίοδο μετά την Άλωση η εκπαίδευση παραμελήθηκε. Οι Τούρκοι κατακτητές φέρονταν πολύ άσχημα στους κατακτημένους και είναι πολύ πιθανό **να μην ήθελαν να μορφώνονται οι ραγιάδες**, για να μην επαναστατήσουν, έτσι εκείνοι που θα ήθελαν να μάθουν να διαβάζουν και να γράφουν πιθανόν θα έπρεπε να το κάνουν κρυφά.

Από την άλλη, όσοι ήθελαν τα πρώτα χρόνια να μάθουν κάποια γράμματα, προφανώς θα πήγαιναν **στον παπά του χωριού και στην εκκλησία**, μια που αφενός εκείνος ήταν ο μόνος που είχε κάποια μόρφωση, αφετέρου τα μοναδικά διαθέσιμα βιβλία ήταν τα εκκλησιαστικά.

Αυτά όλα δημιούργησαν τις ιστορίες για το «Κρυφό Σχολείο», οι οποίες ενισχύθηκαν αργότερα από τον ομότιτλο πίνακα του Νικ. Γύζη (σχολικό βιβλίο, σελ. 54).